

Heemkundekring "Sint Achten op Boeckel"

Het Boekelse liefdesgesticht in de oorlogsjaren.

Publicatie "De Wanmeule" november 1994

Bij de zusters van Liefde in Schijndel is nog wat materiaal gevonden, dat afkomstig is van de zusters uit Boekel. Zo heeft een van de zusters tijdens de oorlogsjaren een soort van dagboek bijgehouden. Helaas is niet bekend welke zuster haar ervaringen en impressies over die tijd schreef. (De redactie)

Beeld van de Rutger van Herpenstraat in de oorlogsjaren:
Van links naar rechts: de kerk - de kleuterschool (bewaarschool) - Het Sint Petrus gesticht en een klein gedeelte van de tuin.

8 september 1939.

De rust in het dorp werd verbroken door de intocht van een regiment Hollandse soldaten. Overal inkwartiering en ook ons gesticht kreeg zijn aandeel. De officieren huurden alle kamers en kamertjes die leeg stonden, zelfs nog 2 binnen het slot. Het Gasthuis beneden werd zoveel mogelijk ingericht voor ziekenopname. Het was een komen en gaan de ganse dag en ook in de keuken een grote drukte, want de officieren en zieken hadden we in de kost. Daarbij kwamen ook nog twee groepen bij ons dineren " Het was smakelijk en zindelijk bij de zusters". In het wijkverpleginggebouw hielden de militaire doctoren spreekuur. Daar was ook hun apotheek. De zusters zorgden voor schoon beddengoed. De verpleging van de zieke soldaten geschiedde door eigen verplegers. Dat bleef zo tot de inval van de Duitsers in ons land op 10 mei 1940.

11 mei 1940.

In haast werden 4 lokalen van de oude school ingericht als hospitaal voor gewonde Hollandse soldaten, ruim 40 bedden werden klaargemaakt. De Boekelse mensen brachten het nodige beddengoed en al wat ze konden missen. Door het terugtrekken van de Hollanders aan de Maas, werden deze lokalen enkele dagen later ingenomen door de Duitsers, die ze ook als hospitaal gebruikten. Vijf Duitsers hebben er ongeveer een week in gehuisd, tot ze werden opgeroepen verder het land in. Die laatste nachten hebben er ook nog 9 motorrijders gelogeed, die tot dank enige der beste dekens meenamen. (Welke Duitser kan zo iets laten?) Op deze dag werd ook een gedeelte van Boekel geëvacueerd, namelijk tot aan het Kruis langs de weg dichtbij het klooster. Heel wat Duitse troepen trokken het gesticht voorbij, maar niemand kwam binnen. Alleen nog wat motorrijders om te slapen. Na een week moest op bevel van de Duitse overheid het onderwijs weer hervat worden. Met de schrik kwamen we toen van alle oorlogsgevaren vrij, wij en heel de gemeente. Dank aan O. L. Vrouw van Handel, die ons zichtbaar heeft beschermd.

28 juni 1943.

Op bevel van de Duitsers werd het zeer kleine klokje uit het kapeltorentje door vier werklui uitgebroken enmeegenomen.

15 augustus 1944.

Bombardement van het vliegveld te Volkel van 10 voor 12 tot 5 minuten er over. Ons huis schokte en dreunde het was zeer angstwekkend, maar geen ongelukken in Boekel.

31 augustus 1944.

Om 12 uur 's middags komen 3 Duitse officieren het Gesticht bezichtigen en nemen de scholen en het Gasthuis met kamerafdeling in beslag. Om 2 uur moet de school ontruimd zijn en de volgende dag op die tijd ook de rest. Om half 3 arriveerde er al een partij soldaten. Heel Boekel hielp met uitruimen. De straat stond vol karren, om een en ander te vervoeren. De Duitsers mopperden, dat de mensen nu wel konden werken, maar op het vliegveld niet. In minder dan geen tijd is al het gespan naar huis.

1 september 1944.

De rest van de Duitse soldaten komt het Gasthuis en kamerafdeling bezette. De soldaten van de school gaan er ook heen, de school is niet gerieflijk genoeg.

3 september 1944.

Zondagmiddag half zes nieuw bombardement van het vliegveld Volkel, ongeveer 20 minuten. De militairen hebben ook schrik en staan gepakt en gezakt in de gang.

5 september 1944.

De Duitsers slaan een fonkelnieuw vliegtuig, dat op de speelplaats ligt, aan stukken. Ze kunnen de "jager" niet meenemen want ze moeten gaan vertrekken. Daarom maken ze het onbruikbaar. De zusters konden wel eens gaan vliegen !!!!!!!..... 's Middags vertrekken ze metterhaast, dat ze alle kribben, tafels en stoelen achterlaten, benevens de (lege) cognacflessen.

11 september 1944.

's Nachts ontploffingen op de vliegvelden van Eindhoven en Volkel. Het is alsof het huis invalt. We zitten twee en een half uur in de schuilkelder. Toen maar weer naar bed.

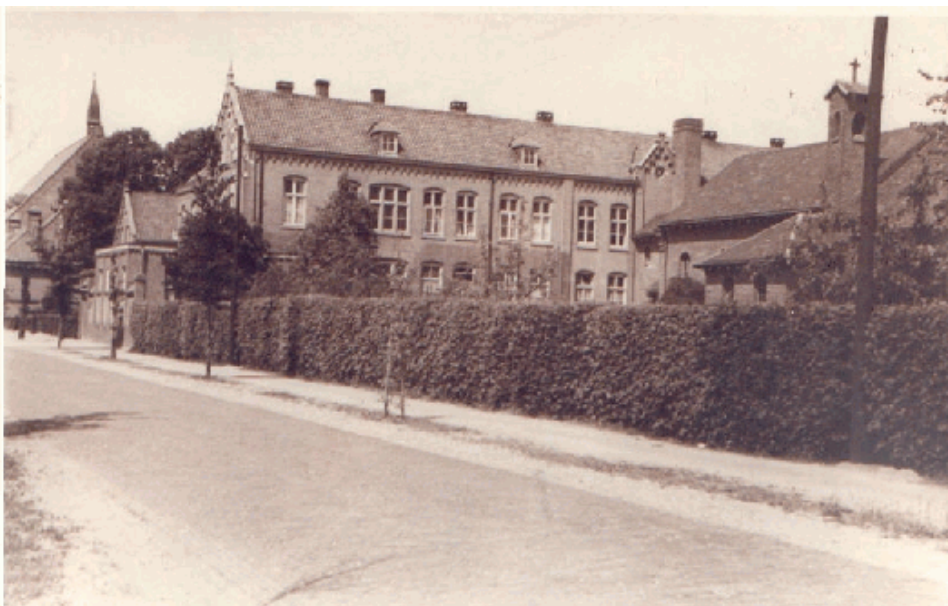
13 september 1944.

Vijf Duitsers komen voor één nacht onderdak vragen. We geven ze te eten, een van hen is ziek. De volgende morgen vertrekken ze weer en komen ons danken voor de gastvrijheid, Ze hadden 9 dagen gefietst van uit Frankrijk door België. Nu wilden ze nog de Duitse grens bereiken.

17 september 1944.

Afzondering. Onder de hoogmis hevig bombardement in Volkel. Mijnheer Pastoor begon juist met de preek. Er ontstond een paniek onder het volk. De pastoor zei al dat men rustig moest blijven, maar zonder resultaat. De kerk stroomde leeg. Het bombardement herhaald zich, de pastoor liep tweemaal van het altaar naar de sacristie. De zusters waren ook in de hoogmis en vreesden evenzeer het kerkgewelf op hun hoofd te zullen krijgen. Een vrouw riep hardop: "Mijnheer Pastoor, bid toch. Nu moet u bidden !" Toen ging ze op het Maria-altaar staan, met de rug tegen de tombe en riep tot ons: "Zusters, komt hier!" Maar zonder gevolg. Toen we thuis waren, werd de afzondering enige uren onderbroken en recreatie gehouden.

19 september 1944.

Leden van de ondergrondse (ondergrondse front?) doodden twee Duitsers, die door Boekel kwamen gereden. Een Nederlandse onderduiker werd gewond, maar gelukkig niet dodelijk. De Duitsers waren met zijn drieën en schoten op alles wat oranje droeg. De derde beloofde wraak te zullen nemen. Grote ontsteltenis in het dorp.

20 september 1944.

's Avonds komen 2 tanks van de S.S. in Boekel. We vreesden het ergste en brachten enige uren in de schuilkelder door, maar er gebeurde goddank niets.

22 september 1944.

Heel de voormiddag trokken Duitse tanks van de S.S. vanuit Gemert en omstreken Boekel binnen en dan verder. Men telde er 400 ! 's Avonds luchtgevechten. We soupeerden in de schuilkelder. Enkele uren naar bed geweest daarna weer in de schuilkelder.

23 september 1944.

Van half vijf tot half zeven na de middag luchtgevechten en een vreselijk gevecht in de Kerkstraat. Engelse vliegtuigen beschieten de tanks en ook Engelse kanonnen vanuit Veghel de Duitsers in Boekel. Het spant er even. Granaten, mitrailleurkogels, zelf enkele bommen suizen door de lucht. Verschillende huizen vernield, maar geen slachtoffers onder de burgerbevolking. Het werd rustiger en we bekwamen enigszins van de schrik, toen opeens 2 Duitse soldaten in onze schuilkelder sprongen, doodsbenauwd bezweet en vuil. Ze waren het gevaar ontvlucht en hadden niets kwaads in de zin. Ze vroegen te drinken en verdwenen weer even snel als ze gekomen waren. Het Klooster bleef ongedeerd. Alleen twee ruiten stuk door granaatscherven. Veel mensen in de kom van het dorp waren geëvacueerd. Toen ze terug kwamen vonden ze veel vernield en bij velen had de S.S. wel degelijk geplunderd.

24 september 1944.

In de nacht van 24 sept. vertrok de S.S. uit Boekel. Kwart voor 12 die middag komt iemand waarschuwen: "Zusters, naar de kelder, want om 12 uur beginnen de Duitsers Boekel te beschieten vanuit de bossen." We middagmalen vlug, wassen op, maar van de kelder komt niets, want ongeveer om 1 uur staan de Tommies voor de deur en naast het klooster. De bevrijders zijn gearriveerd! Ze geven de raad schilderijen, beelden enz. van de muren te nemen, want als ze gaan schieten op de Duitsers kan door de dreun wel het een en ander stuk gaan. We brachten alles in veiligheid, maar die dag werd noch door de Engelsen noch door de Duitsers geschoten. Om 4 uur komt pastoor Hoefnagels, hier in pension, ons waarschuwen: "Zusters, ik geloof dat het tijd wordt om naar de schuilkelder te gaan, er cirkelt een Duits vliegtuig rond, dat lichtkogels uitwerpt." Zijn woorden waren nog niet koud of of daar begon het. Eerst kwamen drie granaten, toen een korte pauze. Daarna werd in de richting van het klooster geschoten vanuit de Rips en de Bakelse bossen tot ongeveer 7 uur met granaten van een halve meter lengte. Alle ruiten aan de voorkant van het gebouw waren bezweken, langs het pension en het Gasthuis de grootste helft. Het Wijkgebouw was zo gehavend dat het voorlopig niet meer te gebruiken was. Ook in de oude en de nieuwe school nagenoeg alle ruiten stuk, gaten in de deuren en kozijnen en een gevelpunt van het pension weggeschoten. In de schoolgang een gat in het plafond, 2 bovenlichten uit de deuren en veel pannen stuk. De grootste helft van de bomen in ons bos naast de tuin afgeschoten en ook enige fruitbomen in de tuin. Wat hebben we in die uren in angst gebeden in de schuilkelder onder het priesterkoor van de kapel. Dikwijls sloegen de scherven tegen de keldermuur. Tijdens het hevig vuren gaf mijnheer pastoor ond de generale absolutie. Maar Onze Lieve Heer heeft ons gespaard. 's Morgens geen Heilige Mis in de kapel, wel allen even boven ter Heilige Communie geweest. Onze refter, de keuken en de slaapzaal daarboven waren niet gedeerd.

26 september 1944.

De Nederlandse vlag wappert op de kerktoren. Het enigste klokje dat er nog is luidt. Boekel is in feesttooi.

27 september 1944.

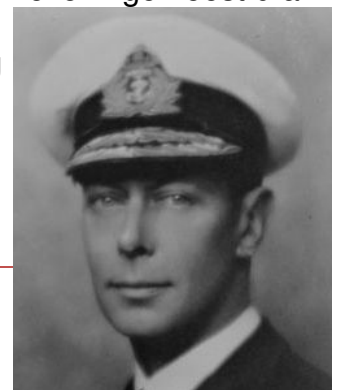
De Tommies vertrekken in de voormiddag. 's middags weer nieuwe troepen, allen van het Rode Kruis. De gehavende school is hospitaal voor de lichtgewonden. Veel pantserwagens in het dorp en het krioelt er van soldaten.

1 oktober 1944.

Het Rode Kruis vertrekt, weer andere troepen nemen hun plaats in. Engelse officieren nemen het pension in beslag. Dat de ruiten stuk zijn, daar wordt niet op gelet. Beneden laten ze plaats voor de zusters en een paar oude mannen, die gebleven waren. In de akker bij het bos groeven de Engelsen een niet ontplofte granaat uit, die diep in de grond was geslagen. Aan ons verzoek om het gesticht vrij te geven voor de ouden van dagen werd al spoedig voldaan. Er werd druk gewerkt om de kamers in orde te maken voor onze oudjes, die zo verlangend waren om bij ons terug te keren. Maar waar moesten de ruiten vandaan komen? Schilderijen werden losgemaakt om het glas te gebruiken. Ook kwam een partijtje van een glasfabriek uit Tilburg. De rest van het tekort werd eenvoudig dichtgeplakt. De mensen waren nogal gauw tevreden, als ze maar weer konden komen. De ene troep militairen na de andere vertrekt en komt en vertrekt weer. Men merkt het bijna niet, omdat ze alleen in de school huisden. De oorlog verplaatst zich al weer verder en verder in de richting van Limburg.

8 November 1944.

De eerste evacués melden zich, twee gezinnen. Een met 7 kleine kinderen en een moeder met 2 kinderen. Al spoedig kloppen er meer aan. In het geheel 16 mensen jong en oud. Met wat overleg wordt iedereen geplaatst. Nog meer komen onderdak zoeken ook twee paters van de Heilige Geest uit Gemert. Wat te doen? Er is geen plaats meer, reeds is de spreekkamer als woonkamer ingericht. De laatste spreekkamer wordt ingeruimd om te kunnen helpen. Ook 3 zusters uit het moederhuis verblijven hier tijdelijk. Al is het oorlogsgevaar geweken, de vliegende bommen leveren nieuw gevaar op. In de tweede Kerstnacht viel zulk een bom op een kwartier afstand van het klooster. Enige huizen vernield, maar geen doden. In ons gesticht waren ongeveer 100 ruiten eruit geslagen door de luchtdruk. Paniek inde nacht, aan slapen werd niet meer gedacht. De hele dag werd gewerkt om met karton en planken de gaten weer dicht te krijgen. Met Nieuwjaar viel er weer een bom op een half uur afstand. Grote schade aan huizen in de nabijheid. In ons huis weer een stuk of 10 ramen stuk. Het Driekoningenfeest brak aan. In de morgen hevige luchtgevechten. De kerkgangers voor de Hoogmis zijn in groot gevaar en zoeken dekking door plat langs de weg te gaan liggen. Verschillende vliegtuigen worden neergeschoten. Een grote eer viel Boekel te beurt, toen koning George van Engeland met zijn gevolg zijn doortocht door de dorpsstraat maakte.

Januari 1945.

In januari zijn we begonnen in een schoollokaal, waar iedere klas om de beurt 2 keer per week een halve dag onderwijs genoot. De Engelsen waren ook nog in de school, maar lieten ons stilletjes begaan. Veertien dagen ging alles goed, toen kwam er een bevel van de Engelse overheid: "Onmiddellijk de school ontruimen." Het onderwijs stond weer stil. We hebben toen een onderkomen gezocht bij

mensen in het dorp. We huurden een leegstaande boerderij op de Neerbroek, een timmerwinkel plus een kamer in de Kerkstraat en het gebouw "De Eierbond". Het was behelpen, maar het onderwijs was hervat en wel op Sint Jozefs feestdag 19 maart. Na 6 april was de meisjesschool vrij en met glas, planken en mica zover hersteld, dat we de lokalen konden gebruiken. Eigenlijk werd de school door de Engelsen nooit vrijgegeven, maar we bleven verder ongemoeid.

5 mei 1945.

Grote vreugde onder de mensen, toen de vrede werd bekend gemaakt. Al gauw werd er een optocht in elkaar gezet om uiting te geven aan de blijdschap. Vlaggen wapperden, vreugdeschoten knalden en vuurwerk werd ontstoken. Men had geen gevaren meer te duchten. Enige dagen later gebeurde er een groot ongeluk in ons huis. Een oude man van het Gasthuis had een handgranaat opengepeuterd die ontplofte. Zijn linkerhand werd afgeslagen en geheel zijn lichaam was doorzeefd met kogels. Hij was opslag dood. Gelukkig was hij alleen in het vertrek zodat er verder geen slachtoffers vielen. Het vertrek werd ernstig beschadigd.

Boekel is zichtbaar gespaard, heel de oorlog door. De mensen zijn vast overtuigd van de zichtbare bescherming van Onze Lieve Vrouw van Handel. Door Mijnheer Pastoor werd daarom uit dankbaarheid direct na de algehele capitulatie van de Duitsers een plechtige processie georganiseerd. Ook de zusters hebben daar aan meegedaan.